

Närodla rättspolitik

stämprogram

Partistämman 2015

Närodlad rättspolitik

Att den enskilda individen är rättsväsendets viktigaste del är utgångspunkten för vår närodlade rättspolitik där fokus på den enskilda, såväl brottsoffer som gärningsman, företag som förening, står i centrum. Vi vill att varje människa ska känna till vem den lokala polisen är och ha förtroende för denna och att vardagsbrott som drabbar många, till exempel stölder eller kortbedrägerier, tas på större allvar. Vi vill också att brottsoffer ska ha större rätt till samhällets stöd och att det lokala brottsförebyggande arbetet får en mer framträdande roll så att vi kan minska brottsligheten.

De flesta brott begås lokalt och löses bäst lokalt. Därför vill vi ha en polis och ett övrigt rättsväsende som är lokalt rotat. Människor ska känna att dörren till rättsväsendet är öppen och att de blir sedda av de som jobbar där. Civilsamhället har en viktig roll att spela i brottsbekämpningen och därför vill vi underlätta för mer samarbete mellan till exempel föreningar, skola, polis och myndigheter med fokus på brottsförebyggande och brottsutredande arbete.

Förtroende för de rättsvårdande myndigheterna

Det är viktigt att människor har förtroende för Polisen och de rättsvårdande myndigheterna. Det händer ofta att brottsoffer får höra att polis och åklagare avstår från att utreda brott. Då detta sker för att brottet inte påverkar straffet för den misstänkte eller då det gäller brott där samhällsintresset av att bestraffa brottet är ovanligt lågt frigörs utredningsresurser som kan användas till annat. Det är i sin ordning. Men för att inte förtroendet för rättsväsendet ska minska är det väldigt viktigt att de inblandade i processen får veta varför, om det visar sig att deras fall inte utreds eller om det läggs ner och att Polisen i större utsträckning informerar de drabbade. För människors förtroende för domstolarna är det också viktigt att vi ser över nämndemannasystemet. Centerpartiet tror att nämndemännen har en viktig roll i rättsprocessen, men allt färre medborgare är medlemmar i ett politiskt parti och urvalsgruppen blir stadigt smalare. En färsk studie visar också att nämndemännens politiska bakgrund riskerar att påverka målets utgång. Vi vill därför i ett första steg bredda rekryteringen och sträva efter att nämndemän ska sökas även utanför de politiska partierna.

Polisens närvaro

Det är viktigt för människors känsla av trygghet att polisen känns närvarande i alla delar av landet. Efter Polisens stora omorganisation har beslut tagits om att man ska arbeta med områdespoliser och kommunpolis vilka kommer att vara starkt lokalt knutna. Centerpartiet stödjer detta som en del av en närodlad politik. Vi vill att folk ska veta vem "deras" polis är, vilka poliser som arbetar i det område där man bor. Med kontinuitet och erfarna poliser som stannar länge på samma tjänst är det lättare att arbeta långsiktigt med kontaktskapande, brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete utifrån det som behövs lokalt. Vi vill att polisen visar ett större intresse även för brott som de anser vara mindre allvarliga. I synnerhet i områden dit det tar lång tid för polisen att komma finns en fara att invånarna känner sig förbisedda. För brottsoffret är brottet alltid allvarligt och att bli sedd och hörd av polisen när man blivit utsatt för ett brott är mycket viktigt för medborgarnas förtroende för rättsväsendet. Det är också viktigt att civilsamhället och enskilda medborgare engageras i kontakten med polisen, till exempel genom grannsamverkan mot brott.

En lättillgänglig e-domstol

Varje människa ska ha tillgång till rättssystemet. Det är viktigt att ens ekonomi eller var i landet man bor inte har betydelse. För att alla ska ha tillgång till domstolväsendet vill vi undersöka om det är möjligt att, som en del av det allmänna domstolväsendet,

inrätta en e-domstol för enklare civilrättsliga tvister. Digital kommunikation med utbildade domare skulle ge människor över hela landet en möjlighet att på ett enkelt sätt driva mål till en låg kostnad och med korta väntetider. Det kan till exempel röra sig om äktenskapsskillnad, fall där parterna är överens om de faktiska omständigheterna eller målet kan avgöras på handlingarna. Valet av e-domstol eller traditionell domstol måste ligga hos den enskilde.

Trygghet i rättssystemet

Många människor känner stor rädsla för att delta i en rättsprocess. Om människor inte vågar vittna eller anmäla brott innebär detta en risk för hela rättssamhället. Enligt en specialstudie som Brå har gjort ökade antalet anmälningar om övergrepp i rättsak med 70 procent mellan 1999 och 2006. 2009 började brottstypen redovisas som en egen post i kriminalstatistiken och sen dess har anmälningarna ökat ytterligare till närmare 5 000–6 000 per år. Centerpartiet vill hjälpa de som känner oro så att de kan känna sig trygga i att delta i utredningen. Bland annat vill vi göra det lättare att vittna från annan ort via videolänk. Vi vill också lyfta brottsoffrens ställning. Dessa har ofta ett behov av stöd, men det kan vara svårt att veta var man ska vända sig.

Sexualbrott

En av huvudfrågorna när det gäller rättssäkerheten för brottsoffer är att lyfta situationen för sexualbrottsutsatta. Offer för sexualbrott vittnar om att rättsprocessen kan vara väldigt svår. Att ha ett målsägandebiträde man litar på är därför viktigt. Vi vill öka tryggheten för brottsoffer genom att ge större möjlighet att byta målsägandebiträde, precis som man kan byta försvarare. Vi vill också se över om kraven som ställs för att få ett målsägandebiträde bör sänkas. Sexualbrotten är till sin natur djupt integritetskränkande och är brott vi ser särskilt allvarligt på. Domstolarna använder sällan hela straffskalan vid en fällande våldtäktsdom. För att de allvarligaste brotten ska straffas hårdare vill vi därför införa synnerligen grov våldtäkt som en ny brottsrubricering. Barn och ungdomar är en väldigt sårbar grupp och konsekvenserna av sexualbrott kan vara ännu mer långtgående och allvarliga än de är för vuxna personer. Vi vill därför skärpa straffet för köp av sexuell handling av barn. Många övergrepp mot barn sker via internet och detta är ett område där ett starkare skydd behövs. En utredning pågår och vi ser fram emot att närmare analysera de förslag denna kommer att presentera. För Centerpartiet är det självklart att alla sexuella handlingar ska ske med samtycke och att de som inte gör det ska vara straffbara. En samtyckesbaserad sexualbrottslagstiftning visar tydligt att ansvaret läggs på gärningsmannen och inte på offret. För att ytterligare tydliggöra detta bör även ett oaktsamhetsbrott avseende våldtäkt införas.

Skadestånd

Många brottsoffer vittnar om att svårigheten att få ut ett tilldömt skadestånd gör att kränkningen efter brottet blir än större. Vi vill att det ska bli lättare för brottsoffer att få ut tilldömt skadestånd, då detta idag ofta upplevs som en orimligt krånglig process. Vi vill att brottsoffers rättigheter ska tillvaratas bättre när det gäller bedömning av skadestånds och ersättnings storlek, sättet för utbetalning och hanteringstider, samt det sammantagna skyddet för brottsoffer. När det gäller brottsoffer som tilldömts skadestånd för brott som begåtts mot dem och där gärningsmannen har dömts till fängelse vill vi inte att brottsoffret självt ska behöva kräva skadeståndet från gärningsmannen. Detta bör vara ett statligt ansvar. Staten ska sedan, med hänsyn till eventuella försäkringar, kräva in skadeståndet från den dömda gärningsmannen.

Brottsprevention och vardagsbrott

Det brottsförebyggande arbetet är en del av Centerpartiets närodlade rättspolitik som ska skydda människor från att bli offer för brott. Det skyddar också människor från att

begå brott och råka in på en brottslig bana som kan vara svår att ta sig ifrån. Vi vill prioritera brottsförebyggande arbete. Dels brottsprevention med fokus på att få individer att inte begå brott, dels brottsprevention som har med samhällets utformning att göra, till exempel hur vi bygger bostadsområden som inte inbjuder till garagestöld eller hur vi använder parkbelysning för att undvika att människor blir rånade eller våldtagna. För att öka människors känsla av trygghet vill vi genomföra ett preventionslyft som förtydligar kommuners och andra offentliga aktörers brottsförebyggande ansvar. Vi vill också att företagare, civilsamhälle, kommuner och polis ska samverka om brottsprevention lokalt.

Systematiska stölder bland annat från företagare och boende på landsbygden skapar oro och frustration fast stölderna var för sig inte röner stort intresse från de rättsvårdande myndigheterna. De systematiska stölderna är exempel på brott som ofta inte ger någon påföljd alls för den som samtidigt begår andra liknande brott. Detta sänder fel signal. Vi vill stoppa systematiska stölder genom att se över straffrabatten och utreda en ny brottsrubricering som tar sikte på dessa stölder. Polis måste i högre grad ta dessa vardagsbrott på större allvar. Vart för sig kan det verka litet, men ur ett personligt och ett samhällligt perspektiv blir verkan av brotten stor.

Ökad ID-kortssäkerhet i kampen mot bedrägerier

Att bli utsatt för ett bedrägeri eller bli bestulen på sin identitet innebär en kränkning av integriteten och offret känner sig lätt väldigt utsatt. Att få ordning på livet efter att man fått identiteten stulen blir lätt ett långvarigt ovälkommet deltidsarbete. Med internetns intåg har bedrägerierna ökat markant. Mellan 2005 och 2014 nästan tredubblades antalet anmälda bedrägerier. Ett av de stora bekymren som kopplas till bedrägeribrotten är ID-kapningar. Falska ID-kort, som är nära nog omöjliga att skilja från riktiga ID-kort är både lätta och billiga att köpa. Handlarna förlorar stora belopp på bedrägerier, men har idag svårt att göra snabba och korrekta identitetskontroller för att säkerställa köparnas identitet, inte minst eftersom många köp sker via internet. Vi vill utreda hur man med ett bibehållet högt integritetsskydd och utan att påverka handeln negativt kan skapa ett system som är både praktiskt och säkert, till exempel genom att använda biometri, såsom i våra pass, en chip-och-pin-lösning eller en ökad identitetskontroll vid köp eller lån över vissa belopp eller enligt andra parametrar.

Grov organiserad brottslighet

Drog- och människohandel utgör stora delar av den grova organiserade brottsligheten och går ofta ut över samhällets mest utsatta personer. Kampen mot denna typ av brottslighet måste börja lokalt då lokala myndigheter, polis och kommun tillsammans med företagare och branschorganisationer tidigt kan upptäcka och försvåra organiserad brottslighet och stödja brottsutsatta. Ett tätt samarbete behövs också mellan bland annat Säkerhetspolisen, Skatteverket och Försäkringskassan. Myndigheternas oförmåga att kunna dela information emellan sig är ett stort hinder för Polisens och SÄPOs utredningar. Centerpartiet värnar den integritetskultur vi har i Sverige och vill behålla de sekretesspärrear som är viktiga för integriteten. Vi vill dock se över vilka som skulle kunna förändras i syfte att utreda grov organiserad brottslighet och terroristbrott.

Arbetet mot de kriminella gängerna måste föras såväl genom förebyggande verksamhet som genom att se till att det finns avhopparverksamheter för dem som vill lämna ett kriminellt liv. Vi vill försvåra etableringen för kriminella gäng genom att hindra dem från att operera ostört. Vi vill hjälpa de kommuner som drabbas genom att de ges ökade möjligheter till aktivt stöd från rättsväsendet och det övriga samhället, bland annat genom kunskapsstöd från de rättsvårdande myndigheterna.

Den grova organiserade brottsligheten ägnar sig också åt ekonomisk brottslighet vilken drabbar såväl enskilda personer som företag och staten. Pengarna kan till exempel

komma från fakturabedrägerier eller rot- och rut-bedrägerier. De som hämtar hem vinsten från brottsligheten är inte sällan grovt kriminella, men att bevisa deras koppling till bolagen och få dem dömda är svårt. Ofta gömmer de sig bakom så kallade målvakter som mot ersättning skriver på diverse bolagshandlingar och agerar som en front som företrädare för olika bolag, utan att ha någon insyn i dem eller kontroll över dem. Vi vill ta ett helhetsgrepp för att komma tillrätta med målvaktsproblematiken, bland annat genom att se över hur ett snabbare näringsförbud för målvakter skulle kunna skapas och utreda möjligheten att kriminalisera ett användande av företagsmålvakter.

Den organiserade brottsligheten kontrollerar också den olagliga handeln med sopor, farligt avfall och vilda djur. Riskerna för upptäckt är förhållandevis liten, straffen är relativt låga och vinsterna kan bli enorma, liksom följderna för miljön. Miljöbrott berör ofta flera länder och en rad olika myndigheter både inom och utanför Sverige. Vi vill förtydliga Polisens skyldighet att samverka med andra myndigheter såväl inom som utom Sveriges gränser när det gäller miljöbrott. Vi tror också att det är nödvändigt med ett register för företagsbot för att förhindra företag från att begå upprepade miljöbrott utan att myndigheterna nödvändigtvis uppmärksammar detta. Med ett register för företagsböter vill Centerpartiet göra det möjligt att utdöma en väsentligt högre bot vid upprepade brott.

Kampen mot terrorism

Samtliga former av uttryck för våldsbejakande extremism är farliga. Inom vit maktmiljön, den autonoma vänstermiljön och den våldsbejakande islamistiska extremistmiljön finns det människor som kan utgöra ett hot mot andra eller mot samhället. Enligt Säkerhetspolisens årsrapport för 2014 är det den våldsbejakande islamismen som i dagsläget utgör det största hotet mot Sverige och svensk säkerhet.

Svenska medborgare som åker för att strida med terrororganisationer utgör ett hot inte bara mot Sverige vid sin hemkomst utan mot lokalbefolkningen i de länder de strider i. Dessa hot måste tas på stort allvar. Det finns även många i Sverige som har anhöriga som riskerar att bli utsatta för terrorgruppernas framfart i andra länder och som har behov av hjälp och stöd. Vi vill motverka extremism, terrorism och antidemokratiska strömningar på flera plan. Dels genom att kriminalisera resor för att strida med av EU eller FN terrorlistade organisationer och även förberedelse, finansiering och rekrytering till detta, men också genom att arbeta långsiktigt och förebyggande genom ett ökat samarbete mellan till exempel civilsamhälle, skolor, SÄPO, polis och kommuner. Samhället måste tydligt visa sitt avståndstagande mot extremism och terrorism genom att straffa dem som kommer tillbaka efter att ha stridit i andra länder. När det gäller personer som inte är svenska medborgare finns också möjlighet att döma till utvisning efter avtjänat straff.

Centerpartiet ser vikten av att arbeta förebyggande för att hindra människor från att radikaliserar, till exempel genom ett ökat engagemang från civilsamhället och dialog mellan bland annat Säkerhetspolisen, Polisen, religiösa samfund och enskilda individer. Det är också viktigt att kommunerna tar sitt ansvar i detta till exempel i samtal inom skolan eller som en del i den brottsförebyggande verksamheten. När det gäller att stävja radikaliseringen måste vi arbeta brett och långsiktigt på många fronter. Samhällets kontakt med föräldrar till de som riskerar att radikaliserar är viktigt liksom kontakten med de religiösa samfunden. Vi vill titta närmare på möjligheten att hindra barn från att resa utomlands utan föräldrarnas skriftliga tillåtelse och vill arbeta för att stödgrupper och annan hjälp till familjer till människor som har, eller riskerar att, radikaliserar blir verklighet.

Yttrandefriheten är grundläggande och varje människa har rätt att uttrycka sina åsikter, men i de fall dessa åsikter manar till våld, krigsbrott och terror ska inte det offentliga

vara med och stödja det. Centerpartiet vill hindra att offentliga medel går till organisationer som sprider våldsbejakande och antidemokratiska budskap, eller som verkar för rekrytering eller uppmanar till stöd för av EU eller FN terrorlistade organisationer.

Centerpartiet vill:

1. Att människor ska få bättre tillgång till och därigenom känna högre förtroende för de rättsvårdande myndigheterna genom att polisen ger brottsoffer mer information om hanteringen av anmälda brott.
2. Att människors förtroende för rättsväsendet ska öka genom att arbeta för att bredda rekryteringen av nämndemän och sträva efter att dessa ska sökas även utanför de politiska partierna.
3. Att den lokala polisen ska vara känd för de som bor i området genom att polisen arbetar långsiktigt med kontaktskapande, brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete utifrån det som behövs lokalt.
4. Att alla ska ha lättare tillgång till domstolsväsendet genom att utreda inrättande av en e-domstol för enklare civilrättsliga tvister som en del av det allmänna domstolsväsendet.
5. . Att människor som känner oro för att vittna eller på annat sätt delta i rättsprocessen ska hjälpas genom att bland annat skärpa reglerna för ordning och säkerhet i domstolarna – till exempel ge större möjlighet att vittna från annan ort och att stödet till brottsoffer förbättras.
6. Att tryggheten för brottsoffer ökar genom att dessa ges större möjlighet att byta målsägandebitråde, se över om kraven som ställs för att få ett målsägandebitråde bör sänkas, skärpa straffet för köp av sexuell handling av barn och utreda hur övergrepp som sker via internet lättare ska kunna lagföras. Vi vill också införa samtyckeslagstiftning och ett oaktsamhetsrekvisit för sexualbrott.
7. Att människor ska känna sig trygga i sitt närområde genom att vi förtydligar kommuners och andra offentliga aktörers brottsförebyggande ansvar och arbetar för att affärsidkare, kommuner och polis ska samverka om brottsprevention lokalt samt att vardagsbrotten ska tas på större allvar genom att vi ser över straffrabatten och undersöker möjligheten att införa en ny brottsrubricering som tar sikte på systematiska stölder.
8. Att det ökande antalet bedrägerier och id-kapningar stoppas genom att utreda hur vi med ett bibehållet högt integritetsskydd och utan att påverka handeln negativt kan skapa ett system för identitetskontroll som är både praktiskt och säkert.
9. Att enskilda och företag ska skyddas från grov organiserad brottslighet genom att underlätta för de som utreder grova brott att i högre grad utbyta information med varandra, ge kommuner bättre stöd för att arbeta mot grov organiserad brottslighet, se över målvaktsproblematiken inom den ekonomiska brottsligheten, öka polisens samverkan med andra myndigheter när det gäller miljöbrott och inrätta ett register för företagsbot.
10. Att resor samt finansiering och rekrytering till resor för att strida med av EU eller FN terrorlistade organisationer kriminaliseras, att de som återvänder till Sverige efter att ha stridit straffas för det och att offentliga medel inte ska gå till organisationer som sprider våldsbejakande och antidemokratiska budskap. Centerpartiet ska vidare verka för att motverka radikaliserings genom ökade förebyggande åtgärder och ökad samverkan mellan bland annat det civila samhället, polis och religiösa företrädare, för att stödgrupper och annan hjälp till familjer till människor som har, eller riskerar att, radikaliserats blir verklighet, att samhället ger stöd till personer som har anhöriga eller vänner som riskerar

att utsättas för terrorgruppernas framfart i andra länder och att en lagändring som kräver vårdnadshavarnas medgivande för underåriga som reser till utlandet utreds.

11. Brottsoffer som tilldömts skadestånd för brott som begåtts mot dem och där gärningsmannen har dömts till fängelse ska inte själv behöva kräva skadeståndet från gärningsmannen utan detta bör vara ett statligt ansvar. Staten ska sedan kräva in skadeståndet från den dömda gärningsmannen.